

Викрадачі імен

Лебель Б. Пекло ввійшло до раю. – Львів: Урбіно, 2017. – 288 с.

Можливо, якби дорослі читали побільше таких книжок, світ був би інакшим. А можливо, я наївно ідеалізую людей, яких у їхньому прагненні сили та крові не змінить жодна книга. Навіть ця. На початку нашої війни згадали ми про Ремарка, як про той пережитий і перебутий досвід, який на нас ще чекає. Але як згадали, так і забули. Добре, що в українському літературному контенті з'явилося «Пекло ввійшло до раю» як нагадування того, що було, і того, що може статися.

Ця книга, що складається з двох повістей, не про війну, не про події на Станіславщині, хоч і про це також, а про те, як валиться світ одного восьмирічного хлопчика, і немає такої сили, щоб зупинила це. Бо ж коли пекло входить до раю, його не зупинить музика жодної золотої сурми. Автор майстерно змальовує світ маленького Юзя, а світ цей - химерне плетиво реального й вигаданого, де люди перетворюються на речі, а речі на людей. Це світ, в який приходять герої з улюблених книг і залишаються спогадами про старі добрі мирні часи.

Автор у своїх повістях змальовує світ напередодні другої світової війни та на її початку. Контраст миру та війни – найголовніший, адже саме він допомагає досягнути увесь драматизм, відчай і безсилля світу реального, від якого не можна заховатися під ковдру, і перед яким навіть найсильніші дорослі, як-от твій батько, є безпорадними.

Зображення війни ще раз доводить, що для того, щоб зруйнувати дитячий світ (а чи замислюємося ми, до речі, зараз, що зона АТО – це не просто територія зруйнованих будинків, а й чийогось зруйнованого назавжди світу?), не потрібно багато – достатньо забрати речі, до яких звикла дитина, та її ім'я:

«Він збагнув, що мама з ним не жартує, змінюючи його ім'я. Відчував, що в його житті сталося щось дуже важливе, що хтось йому загрожує. Юзеві раптом зробилося зимно. Він зіщулився, але холод не відступав.

- Мамо... Де пан лісничий? А він знає, що мене мають звати Василем?

- А може, ти волів би якийсь інше ім'я? Пригадуєш, я к я тобі читала вірші [Тараса Шевченка](#)? Вони тобі подобалися. Може, ти хочеш зватися Тарасом? Юзю, хочеш, аби тебе звали Тарас?

- І тато теж не зватиме більше мене Юзем?»

Саме так пекло приходить до раю, коли ти змушений тікати і переховуватися, міняти ім'я та відмовлятися від того, що колись було частиною тебе і твого життя:

«Юзьо дивився, як нашвидкуруч споживши сніданок, батько вбирає старе, поношене пальто, а замість кашкета з орлом прикриває голову картузом, і як хильцем, неначе був не шанованим паном лісничим, а злодієм, котрий виносив щось із дому, вислизає з лісничівки».

У цих повістях немає шаленого кохання, надривних плачів чи батальних сцен. Зате є маленький хлопчик, що гірко оплакує смерть маленького веприка, відчайдушно шукає хустинку, яку йому мала подарувати найгарніша у світі дівчинка, тому що він іде на війну, шукає у водах Лімниці потопельника чи потопельницю, прислухається до звуків золотої сурми. Хлопчик, якому страшно, бо забрали чужинці у тата зброю, а в нього ім'я та улюблені книги: «Якби він був Лускунчиком або юнгою, то міг би сховатися в якійсь зі своїх книжок, і навіть сам командарм Михайло Ковальов не відшукав би його в мурашнику літер, проте, як виявилось, командарм другого рангу все передбачив і наказав Парасці прибрати книжки з етажерки, і тепер, коли тут більше не було ані безмежних океанів, ані пустель і джунглів, прислав по Юзя сани».

А ще у цій книзі є глибокий психологізм, неймовірна гра уяви і магія тексту. Ти включаєшся у гру, пропонованому восьмирічним Юзем і починаєш разом із ними вірити, що піратський корабель неодмінно приплив і порятує його, Юзя, і весь його дитячий світ від великого чобота чужинців. Зрештою, попереду ще «Ріка дитинства» та «Прощання з батьківщиною».